

گزیده مقاله‌شناسی توصیفی

بهار ۱۳۸۲

به کوشش کیسو فغفوری

✓ لیوان / شماره ۲۲۷۷

ادبیات چهل ساله خرس‌های برنشتاین

مترجم: شیدا ساسانی‌نیا

گزارش

استنلی و جانیس برنشتاین، خالقان مجموعه داستان‌های خرس‌های برنشتاین، در بین کودکان کشورهای غربی، جزو محبوب‌ترین‌ها هستند. آن‌ها تصمیم گرفته‌اند به مناسبت چاپ ۲۵۰ جلد از مجموعه داستان‌های خرس‌های برنشتاین، اتوبیوگرافی خود را به چاپ رسانند.

این مطلب، گزیده‌ای از گزارش سایت «سی.ان.ان»، به همراه اطلاعاتی از این دو نویسنده، در دیگر سایت‌های اینترنت است.

استنلی و جانیس برنشتاین، هردو در سال ۱۹۲۳، در فیلادلفیا متولد شدند و در سیزدهم آوریل سال ۱۹۴۶، با هم ازدواج کردند. دو فرزند استنلی و جانیس، به نام‌های مایکل و لئو، از خواندن کتاب‌های کودکان تئودر گیسل، معروف به دکتر سوز، لذت می‌بردند و به همین علت گیسل به استنلی و جانیس سفارش نوشتن کتابی برای گروه سنی خردسال داد. نتیجه این همکاری، این بود که خانواده برنشتاین، در سال ۱۹۶۲، نخستین کتاب کودکان خود را به نام «جست‌وجوی بزرگ غسل» چاپ کرد. این کتاب درباره

خانواده‌ای از خرس‌های جنگلی است. موفقیت این کتاب، بی‌سابقه بود و از سال ۱۹۶۲ تاکنون، بیش از ۲۵۰ مجموعه داستان از خرس‌های برنشتاین، به‌دست این دو زوج و فرزندان آن‌ها به چاپ رسیده است. از آنجایی که خرس‌ها قادر به ایستادن روی دو پای خود هستند، با لباس شکیل و زیبا می‌شوند و کشیدن شان روی کاغذ، می‌تواند جالب و سرگرم‌کننده باشد. استنلی و جانیس، تصمیم گرفتند داستان‌های خود را به صورت مجموعه‌وار، به خانواده‌ای از خرس‌ها اختصاص دهند و آن‌ها را به عنوان شخصیت‌های محوری داستان‌های خود برگزینند. مایکل، پسر اول آن‌ها تصویرگر کتاب کودکان، تاکنون بسیاری از کتاب‌های برنشتاین را تصویرگری کرده است. پسر دیگر آن‌ها لئو نیز نویسنده توانایی است که متن بسیاری از کتاب‌های برنشتاین، از مجموعه «big chapter books» را نوشته است.

جانیس و استنلی برنشتاین می‌گویند که خانواده خرس‌های برنشتاین و ماجراهای آن‌ها، بر پایه تجارب زندگی شخصی‌شان است و هم‌چنان که در گذشته نیز داستان‌های‌شان، از فرزندان‌شان و زندگی خانوادگی‌شان، الهام گرفته است، این روزها، محور موضوعی داستان‌ها را زندگی و کارهای نوه‌هاشان تشکیل می‌دهد.

کتاب‌های خرس‌های برنشتاین، برای گروه‌های ۱۱-۸ سال است که با تصاویر کم‌تر، حجمی در حدود ۱۰۰ صفحه

دارند. برنشتاین‌ها همواره در جست‌وجوی شیوه‌های جدید برای حفظ جذابیت، تازگی و هیجان داستان‌های خود هستند. تاکنون ۲۴۰ میلیون نسخه از این آثار به فروش رفته است. ۳۵ عنوان از کتاب‌ها، در نشریه هفتگی ناشران، در میان فهرستی از ۲۵۰ عنوان از بهترین آثار کودکان در طول تاریخ به چشم می‌خورد و ۱۵ عنوان از این کتاب‌ها، همواره در فهرستی از ۱۰۰ کتاب پرفروش کودکان قرار دارد. هر ساله در حدود ۱۰ کتاب جدید از داستان‌های برنشتاین، در قفسه کتاب‌فروشی‌ها قرار می‌گیرد.

✓ آسیا / ۲۲ اردیبهشت ۱۳۸۲

ادبیات کودک در ایران، نیازمند برنامه‌ریزی کلان و طرح مباحث تئوریک است
گفت‌وگو از: سولماز نیرالی

گفت‌وگو

محمدهادی محمدی، یکی از پرکارترین محققان حوزه ادبیات کودک است که در سال‌های اخیر، با چاپ آثاری در زمینه نقد ادبیات کودکان و بررسی‌های تاریخی جامع، تأثیر به‌سزایی در جریان‌های تئوریک و بنیان‌های علمی این نوع از ادبیات داشته است.

محمدهادی محمدی، درباره انگیزه خود برای این کار، چنین می‌گوید: پرداختن به نقد ادبی یا مباحث تئوریک ادبیات، برای من نوعی علاقه شخصی است. فکر می‌کنم ادبیات کودک در ایران، خیلی غریزی است و به صورت هدفمند طراحی نشده و برنامه‌ریزی کلان ندارد. به اعتقاد من، ادبیات کودک رشد نمی‌کند؛ مگر با طرح مباحث تئوریک.

اما دلیل دیگر گرایش من به این مقوله، مربوط به محیط است. شما می‌دانید که در ایران، نوشتن داستان و شعر و چاپ کردن آن‌ها به سبب میزگی، کار چندان ساده‌ای نیست و من ترجیح می‌دهم کارهای این‌چنینی را کم‌تر به دست چاپ بسپارم. شاید دلیل علاقه من به ساختارگرایی، نظم و انضباطی باشد که بر این شیوه تحلیل حاکم است. وی در پاسخ به این‌که چه معیارهایی برای تشخیص یک ترانه عامیانه از یک شعر کودکانه دارید، می‌گوید: بسیاری از شعرهای کودکانه، با تأثیر از ترانه‌های عامیانه

شکل گرفته‌اند، ولی می‌توان از سادگی زبان آن‌ها و یا نوع پردازش‌شان این موضوع را تشخیص داد. محمدی درباره نکات قابل تأمل از عهد باستان، برای برخی مطالعات تطبیقی، می‌گوید: بدون این‌که بخواهم بزرگ‌نمایی کنیم یا تاریخ ایران باستان را اغراق‌آمیز جلوه بدهیم، باید بگویم که خود یونانی‌ها، در بسیاری از منابع تاریخی خود، سند ارائه می‌دهند که بسیاری از چیزها را از ایرانیان آموخته‌اند؛ به ویژه در زمینه آموزش و پرورش. مثلاً این‌که در دوران هخامنشی، کودک را در کجا و تحت چه شرایطی آموزش می‌دادند. طبیعتاً بسیاری از این روش‌ها وابسته به دین است و این یک اصل است. در اروپا هم تا زمانی که روش‌های جدید آموزشی به وجود نیامده بود، آموزش، پدیده‌ای بود که با شرعیات مسیحی پیوند محکمی داشت؛ یعنی شما برای یادگرفتن انجیل، باید باسواد می‌شدید و در غیر این صورت، سواد داشتن معنایی نداشت. البته در ایران باستان، نقاط ضعفی هم در زمینه تعلیم و تربیت وجود داشت؛ از جمله این‌که آموزش براساس کاست‌های طبقات صورت می‌گرفت.

وی غلبه صورت تعلیمی و اندرزی را مهم‌ترین ویژگی دوران پس از اسلام می‌داند و می‌گوید: به بهترین نحو، آن را در گلستان سعدی و بهارستان جامی می‌توان دید. آن چیزی هم‌که از ادبیات شفاهی به‌ما رسیده، گونه‌های متعددی است که برخی از آن‌ها کودک را از نظر روانی سامان‌دهی می‌کند و عناصر مشترکی هم با قصه‌های پریان اروپایی دارند. برخی دیگر افسانه‌های حیوانی هستند که به آن‌ها افسانه‌های معیشتی هم گفته می‌شود. مثلاً افسانه کلاغی که اسیر می‌شود و برای آزادی خود، وعده دیگ‌چه‌ای را می‌دهد که اگر آن را کنار خود بگذارند، پر از غذا می‌شود.

✓ کتاب ماه ادبیات و فلسفه / شماره ۶۵ و ۶۶ / اسفند ۸۱ و

فروردین ۸۲

اشتباهات تاریخی یک کتاب تاریخی

نویسنده: سیدعلی کاشفی

نقد کتاب: مجموعه تاریخ ادبیات کودکان ایران

نویسندگان کتاب: زهره قلیبینی و محمدهادی محمدی

این کتاب، حاصل پژوهشی جمعی است و کتاب آرایه زیبایی هم دارد؛ به همراه حجم بالایی از اطلاعات و اسناد و تصاویر در این حوزه که تا به حال بی سابقه بوده و هر کدام از این‌ها، شایسته تقدیر است. با این حال، طبیعی است که هم چون هر اثر دیگری، خالی از نقص و اشتباه نباشد. برای مثال، می توان به غلبه و تسلط ایدئولوژی بر بی طرفی پژوهشگرانه، یکدست نبودن متن و تدوین کلاژگونه فیش‌ها که به تضاد و تناقض بخش‌های مختلف کتاب انجامیده است، اشاره کرد. در این جا تنها فهرست‌وار، به ذکر برخی اشتباهات تاریخی جلد‌های سوم و چهارم، آن هم فقط در حوزه تاریخ مطبوعات، اکتفا می‌کنیم.

در صفحات ۶۶۵ و ۶۶۶، به معرفی جاستین پرکیتز پرداخته شده، اما هیچ اشاره‌ای به نشریه‌ای که او برای دانش‌آموزان و فارغ‌التحصیلان مدرسه‌اش، با نام «زاهر» یرادی باهرا» منتشر کرد، نشده است. این نشریه، اولین نشریه آموزشگاهی، اولین نشریه برای دانش‌آموزان و اولین نشریه با مطالبی درباره آموزش بود.

در صفحه ۳۶۱ می‌خوانیم: «در فاصله سال‌های ۱۳۳۶-۱۳۳۹ قمری، چهار نشریه به نام‌های مجله الادب، ادب، علم و اخلاق و علم و تربیت که نخستین نشریه‌های کودکان و نوجوانان ایران بودند، منتشر شدند.» نویسندگان هیچ تعریفی از نشریه‌های کودکان و نوجوانان ارائه ندادند. با چه ملاکی این نشریات، نشریه‌های کودک و نوجوان قلمداد شده‌اند؟ همه این نشریه‌ها، نشریاتی کاملاً جوانانه و ادبی هستند که تنها ویژگی‌شان، وابستگی به مراکز آموزش است. در این صورت، می‌توان ده‌ها نشریه قبل از این نشریات را نام برد؛ نشریاتی چون زاهر یرادی باهرا، دانش، ورقه ماه دارالفنون تبریز، ناصری، ادب، کمال، معرفت و... که برخی حتی تا بیش از هفتاد سال از نشریات نام برده قدیمی‌ترند و بسیاری از آن‌ها چه از نظر مطلب و چه از نظر نویسندگان، خوانندگان و ظاهر و... از دو نشریه اول نوجوانانه‌ترند.

فصل هفده این کتاب، به طورکلی به نخستین نشریات نوجوانان اختصاص دارد. در این فصل، همان چهار نشریه قبل ذکر و در ۱۱ صفحه معرفی شده‌اند. در حالی که اولین نشریات کودک و نوجوان و سهم کودکان و

نوجوانان، در میان حدود هزار عنوان نشریه دوره قاجار، حجم و توجهی فراتر می‌طلبیده است. اولین اشاره به کودکان، کجا صورت گرفت؟ کجا برای اولین بار، کودکان و نوجوانان، مخاطب قرار گرفتند؟ اولین مطلب نوشته شده توسط بچه‌ها در کجا بود؟ اولین نشریات آموزشگاهی کدام بودند؟ کدام نشریات برای دانش‌آموزان تخفیف قائل می‌شدند...؟ پرسش‌هایی نظیر این، از بدیهی‌ترین پرسش‌هایی است که توقع می‌رفت در این کتاب، به آن‌ها پاسخ داده می‌شد.

✓ فرهنگ و پژوهش / شماره ۱۰۴

ایستادگی برای یافتن حقیقت

کلت وگو از: زهرا ابوعلی

کلت وگو

این مطلب، گفت‌وگویی با توران میرهادی، عضو هیأت‌مدیره شورای کتاب کودک و دبیر اجرایی فرهنگ‌نامه کودکان و نوجوانان است. میرهادی معتقد است که بزرگ‌ترین هنر پژوهشگر، ایستادگی برای یافتن حقیقت است. او درباره تجربیاتش از مدرسه فرهاد می‌گوید: سه کتاب از تجربیات مدرسه فرهاد دارم که حاصل کار همکاران من است. یکی کتاب «دو گفتار درباره کتابخانه آموزشگاهی و عادت دادن به مطالعه» و دیگری «کاربری» است. این کتاب، حاصل کار مربیان کودکان فرهاد، در طی ۲۵ سال است که اکنون به چاپ دهم رسیده است. کتاب دیگر «جست‌وجو در راه‌ها و روش‌های تربیت» و نیز مجموعه ۲۹ جلدی فرهنگ‌نامه است. الان هم کتاب «خاطرات مادرم» را با کمک خانم سیمین ضرابی، در دست تألیف دارم.

میرهادی درباره ویژگی‌های پژوهش علمی، چنین می‌گوید: پژوهش، کاری علمی است که نباید نامیزان باشد و نباید انحراف پیدا کند و همه چیز باید با صحت و درستی مطلب همراه باشد. صحت و درستی، معمولاً با داوری هم‌خوانی ندارد و با نظریه شخصی هم نمی‌تواند عجین شود. البته، نظریه شخصی می‌تواند در مقاله، کتاب و تحلیل انفرادی بیان شود، ولی پژوهش نمی‌تواند بدون

دلیل، بر مسئله‌ای تکیه کند. پژوهشگر باید همه نظریه‌ها را به زیر سؤال ببرد و بکوشد به اصلی توجه کند که همه شواهد به نفع آن حکم می‌دهند. این پژوهش می‌تواند تحقیقی درباره واقعه تاریخی یا درباره موضوع زیست‌محیطی یا درباره موضوع ادبی باشد. جذابیت پژوهش، در سؤال و آزمایش مجدد و دقت بسیار در آن است تا نتیجه قابل اطمینانی به پژوهشگر ارائه کند.

✓ فرهنگ و پژوهش / شماره ۱۰۲
باریک‌راهی در دشت عظیم
نویسنده: زهرا ابوعلی

گزارش

کودکان و نوجوانان، طیف وسیعی از جمعیت کشور ما را شامل می‌شوند که متأسفانه، کم‌تر برای آنان برنامه‌ریزی می‌شود. بی‌تردید، پژوهش در حوزه ادبیات کودکان و نوجوانان، می‌تواند موفقیت کودکان را که آیندگان این مرزوبوم خواهند بود، تضمین کند. اغلب نویسندگان و پژوهشگران ادبیات کودک و نوجوان، موانع بسیاری را پیش‌روی خود برای انجام این مهم می‌بینند.

مصطفی رحماندوست، شاعر و پژوهشگر کودک، در این باره می‌گوید: فکر می‌کنم هم در نقد و هم در پژوهش این موضوع، در آغاز راه هستیم و مرحله تجربه و گذر را طی می‌کنیم که در بسیاری موارد، این دو موضوع با هم یکی می‌شوند.

هوشنگ مرادی کرمانی نیز معتقد است که پژوهش ادبیات کودک و نوجوان، مقوله نسبتاً تازه‌ای است و هر چند قبلاً هم کوشش‌های پراکنده‌ای در این زمینه انجام شده، چون آن پژوهش‌ها به صورت منسجم و علمی نبوده و کاربردی نیز نداشته‌اند، به دست قراموشی سپرده شده‌اند. محمدهادی محمدی، در خصوص پیشرفت پژوهش‌های ادبیات کودک و نوجوان می‌گوید: اگر بخواهیم ادبیات کودکان ایران پیشرفت کند و از این بحران که همه می‌گویند بحران کتاب‌های «حسینی» یا کارتونی است، نجات یابد، تنها راه برون‌رفت، تمرکز بر پژوهش در زمینه‌های گوناگون ادبیات کودک و نوجوان است. دولت باید به بخش پژوهش در ادبیات کودکان و نوجوانان توجه و برای

این کار، سرمایه‌گذاری کند.

از سوی دیگر، مشکلات زیادی بر سر راه پژوهش در حوزه ادبیات کودکان و نوجوانان، به چشم می‌خورد. نوش آفرین انصاری، معتقد است: نداشتن امکانات مالی، از مشکل‌های گروه‌های پژوهشی است. این مشکل باید حل شود تا پژوهشگران بتوانند با مشارکت هم، به انواع پژوهش‌ها دست بزنند و به انسجام پژوهش‌های خود بیندیشند و طرح‌های کلان ارائه دهند.

هوشنگ مرادی کرمانی نیز می‌گوید: باید بدون حب و بغض، به سراغ پژوهش رفت و از نگاه ژورنالیستی و خبری، به ادبیات کودک و نوجوان پرهیز کرد تا کاری ماندگار شود. وی معتقد است در کار پژوهش، باید به دنبال ریشه‌ها و پیشینه تاریخی موضوع رفت. پژوهش روی ادبیات کودک و نوجوان، در کشورهای بیگانه، نسبت به کشور ما، از نظر علمی زودتر شروع شد، ولی ما هم می‌توانیم در عرصه پژوهش تطبیقی بین بعضی از شخصیت‌های ادبیات داستانی کشور خود با آن‌ها همانندسازی کنیم.

اما مصطفی رحماندوست، مشکل عمده پژوهش در ایران را در زمینه نشر می‌داند و می‌گوید: بعضی از ناشران معتقدند که انتشار کتاب‌های پژوهشی، مقرون به صرفه نیست.

✓ کتاب هفته / شماره ۲۹۷

به حشره‌ها اجازه بده فکر کنند!

نویسنده نقد: حمید منرجو

نقد کتاب: داستان کفش‌دوزک تنبل

نوشته: مهران توحیدی

نقد

مقدمه تقریباً بزرگسالانه کتاب، در همان سطرهای آغازین، این ذهنیت را در خواننده ایجاد می‌کند که زبان نوشتاری اثر، با زبان مخاطب هماهنگ نیست. استفاده از برخی واژه‌های مستعمل و غیرلطیف از یک‌سو و تلاش برای امرونهی به مخاطب و بیان برخی مفاهیم به صورت مستقیم، از همان ابتدا بر ذائقه مخاطب اثر منفی می‌گذارد و خواننده می‌تواند در همان ابتدا، از سیر

تا بیاز قضیه را حدس بزند و اصولاً از خیر خواندن بقیه کتاب بگذرد.

چاپ نامطلوب، نوع استفاده از تصاویر و رنگ‌ها، نوع قلم انتخاب شده برای متن که برای مخاطب کودک چندان آشنا نیست، از دیگر عواملی است که امکان دارد بین کتاب و مخاطب فاصله ایجاد کند.

✓ کتاب هفته / شماره ۲۸۹

کتاب کودک: مشکل و پتیرین یا مخاطب؟
نویسنده: حمید هنرجو

گزارش

این مطلب، گزارشی از «نبود کتاب‌های کودکان»، بر پیشخوان کتاب‌فروشی‌هاست و به بررسی بخشی از نارسایی‌ها و ناکامی‌های موجود در انتشار، توزیع و عرضه کتاب‌های کودکان و نوجوانان می‌پردازد.

مسئول کتاب‌فروشی مرغ‌آمین، درباره جای خالی این کتاب‌ها در پتیرین می‌گوید: به سبب عدم استقبال مشتری از آن‌ها، کم‌کم کتاب‌های بزرگسالان، جایگزین کتاب‌های کودک و نوجوان شد.

مسئول فروش نشر سوره می‌گوید: بیش‌تر، کتاب‌هایی که درباره کودکان حرف می‌زنند، مورد توجه مخاطبان است تا آثاری که برای این گروه سنی تألیف شده است. تجربه ثابت کرده که معمولاً بزرگ‌ترها برای بچه‌های‌شان کتاب انتخاب می‌کنند.

مدیر نشر آفاق می‌گوید: درک نیازها و خواسته‌های واقعی کودک و نوجوان امروز، برای ناشر، موزع و کتاب‌فروشی که دغدغه تعامل با این گروه سنی را دارد، ضرورتی انکارناپذیر است. به جرأت می‌توان گفت که یکی از دلایل رکود بازار کتاب‌های کودکان و نوجوانان و نبودن استقلال در بچه‌ها برای تهیه کتاب‌های مربوط به خودشان، ترجیح دادن کمیت به کیفیت است. این اتفاق باعث شده که آثاری کم‌ارزش و نازل تولید شود؛ به طوری که دوستان کتاب‌فروشی هم برای نمایش دادن آن‌ها، رغبتی از خود نشان ندهند.

✓ کتاب / شماره ۱۳۷

پراپ و قصه‌های پریان

بخشی از مقدمه کتاب ریخت‌شناسی قصه‌های

پریان نوشته ولادیمیر پراپ

نوشته: س. پ. یاکوبسن

ترجمه: محبوبه خراسانی

مقاله

موضوع این مقاله، یعنی قصه‌های پریان روسی، پرشمارترین و از نظر هنری، پیچیده‌ترین قصه‌های قوم اسلاو است؛ هم‌چنان که یوری پولیفکا، فولکلورشناس چک، در مقاله تطبیقی قصه‌های پریان اسلاو بیان می‌کند. در این قصه‌ها، پیچیدگی‌های صوری و ساختاری‌ای وجود دارد که در قصه‌های سایر کشورهای اروپایی غربی یا شرقی و نیز هیچ‌کدام از همسایگان اسلاو روسیه، معادلی ندارد. با این همه، این تنها ویژگی باستانی قصه‌های پریان روسی است که به‌طور انحصاری جنبه ملی دارد. هنر شفاهی سرزمین شرقی و جنوبی اسلاو، غالباً منشی حماسی دارد؛ به طوری که در مقابل اسلاو غربی قرار می‌گیرد که ژانرهای روایی‌اش به‌طور خاص، چه در شعر چه در نثر، قویاً در فرهنگ عامه صرب و بلغار و روس متحول شده است. به‌علاوه، از زمان پیدایش ادبیات در روسیه تا قرن هفده، قصه‌ها را صرفاً برای مضامین مذهبی و مقاصد کلیسای اسلونی به کار می‌بردند و قصه‌های پریان روسی، مشخصاً می‌توانست بدون هیچ نوع تأثیرپذیری از دیگران، تکامل یابد. قصه‌گویی و اجرای نمایش، باگرایش به سبک حماسی، توأمان جزو ویژگی‌های شخصیت مردم روس شد. پژوهش‌های اخیر روسی، درباره قصه‌های عامیانه، در رابطه‌ای تنگاتنگ با گرایش جدید در دانش قوم‌نگاری، بسط یافته است؛ زمانی که در سال ۱۹۲۰، تکیه بر تدقیق در اصل و منشأ قصه‌های عامیانه، به دیدگاه هم‌زمانی تغییر یافت. فهرست آرنه - تامسون در پاسخ به این حساسیت عمومی و نیاز به تقسیم‌بندی علمی از قصه‌های عامیانه، پدید آمد. در روسیه، زمانی که فهرست انواع قصه‌های عامیانه (آرنه) ترجمه و تکمیل شد، پیش‌رفت روش‌شناسی اروپایی غربی با مکتب محققانه

کودک یک‌سری نیازها دارد که در دوران میان‌سالی و پیری ما فراموش می‌شود و اتفاقاً بهترین نویسندگان ما در این دوران سنی کسانی هستند که این نیازها را درک می‌کنند. محمدهادی محمدی، مشکل اصلی در زمینه مخاطب کتاب کودک را دولت و نهادهای شبه‌دولتی می‌داند: نویسندگان ما جزئی از مجموعه عوامل بحران کتاب کودک هستند، اما عامل اصلی، دولتی است که مداخله‌گر است و تمام امور فرهنگی، کشاورزی، صنعتی... ما را در اختیار دارد. تا زمانی که این همه دخالت و نظارت دولتی وجود دارد، وضع به همین منوال است. با این حال، ما مردمی استثنایی هستیم که با وجود تمام مشکلات، در زمینه ادبیات کودکان در آسیا، بعد از ژاپن، مقام برجسته‌ای داریم؛ به ویژه در مقایسه با کشورهای هم‌جوار و از لحاظ تولید فرآورده‌های فرهنگی کودک و نوجوان.

محمدرضا رحیم‌نیا، مدیرعامل انجمن فرهنگی ناشران کتاب کودک، معتقد است که ما نویسنده خوب زیاد داریم، ولی انتخاب سلیقه‌ای بازار سنتی ما و پدر و مادرها ناشران را ترغیب به چاپ کتاب‌های سطح پایین می‌کند. وی ویژگی‌هایی را که سیستم آموزش و پرورش، برای کتاب‌های عرضه شده در مدارس، به ویژه در هفته کتاب هر سال در نظر می‌گیرد نیز یک مشکل دیگر می‌داند.

رضا هاشمی‌نژاد، مدیر انتشارات افق، معتقد است کتاب کودک و نوجوان، باید به ناشر متخصص در زمینه نشر و پخش کتاب سپرده شود. عده‌ای از نویسندگان نیز بر این اعتقادند که حکمی کلی درباره همه کتاب‌ها و همه مخاطبان نمی‌توان صادر کرد؛ ما از یک طرف با کمبود تحقیقات میدانی، درباره علایق و ظرفیت‌ها و دیدگاه‌ها و شرایط بچه‌ها مواجهیم که تأثیر زیادی در شناخت مخاطب دارد. از طرفی، اگر دقیق‌تر به موضوع بنگریم، متوجه می‌شویم که در مورد همه کتاب‌ها نمی‌توان یک حکم داد.

مهدی حجوانی، ادامه می‌دهد: نمره‌محوری، تک‌محصولی و تک‌کتابی بودن نظام آموزشی ما فضایی ایجاد کرده که کودک و نوجوان، نیازی به مطالعه احساس نمی‌کند؛ حتی اگر کتابخانه‌ها هم پر از کتاب شوند.

فرمالیست‌های جوان، مقارن شد و کار آسان گشت. زمانی که «ریخت‌شناسی قصه‌های پریان» در سال ۱۹۲۸ میلادی منتشر شد، گرایش فرمالیستی، در روسیه از چشم افتاده بود. به همین علت، نه در خارج از روسیه ترجمه و نه اصول آن هرگز در یک‌گردمایی بین‌المللی به بحث گذاشته شد. با وجود این، تأثیراتی از خود به جای گذاشت. ولادیمیر پراب، بیست سال از مطالعه شکل و ساختار قصه‌های پریان دست کشید و در عوض، به همانندی موجود بین قصه‌های پریان و مذهب (اسطوره و مناسک) و نهادهای اجتماعی پرداخت. او نشان می‌دهد که برای مثال، خنده، مناسکی در قصه‌های عامیانه، یک بیان صرفاً غیرمذهبی و در حقیقت، حاصل نوعی پیوند با اسطوره، افسون و جادوست.

✓ ایران شماره‌های ۲۲۴۰ و ۲۲۴۱

چرا بچه‌ها کتاب‌های ما را نمی‌خوانند؟!

نویسنده: محمدرضا رحیم‌نیا

مزارش

هوشنگ مرادی کرمانی، در نشست انجمن نویسندگان کودک و نوجوان، صریحاً گفته بود: ما از بچه‌ها عقب مانده‌ایم، من نمی‌دانم چه اتفاقی افتاده که بچه‌ها کتاب‌های ما را نمی‌خوانند... باید علت آن را بررسی کرد. آیا ما سفارش نویسی کردیم؟ شعار دادیم یا آموزش و پرورش کتاب‌ها را برده و به اجبار به بچه‌ها داده است؟ اهمیت طرح این موضوع از سوی یک نویسنده مطرح، آن‌گونه است که دیدگاه‌های صاحب‌نظران را در این باره به اطلاع برسانیم. بهروز غریب‌پور، معتقد است که در هر دوره‌ای یک نوع بحران برای کتاب‌های کودک داشته‌ایم. در حال حاضر، آن‌طور که باید و شاید، نه نویسنده کودک داریم، نه ناشر فعالی در این زمینه. البته، تازگی اتفاقاتی افتاده که باعث شده ادبیات کودک را جدی بگیریم. باید توجه داشت که کودک در کتاب، به فانتزی رنگ و زیبایی احتیاج دارد.

بهروز غریب‌پور، برنده جایزه IBBY در سال ۲۰۰۲، برای تألیف کتاب «تنبل قهرمان»، معتقد است که برای کودک کتاب می‌نویسیم، اما مخاطب ما آن‌ها نیستند.

✓ اطلاعات / ۲۲ اردیبهشت ۱۳۸۲

دچار فقر فرهنگ گفت‌وگویم

مزارش

کودک و نوجوان، با اشاره به فقر فرهنگ گفت‌وگو در جامعه، گفت: در فرهنگ ما گفت‌وگو، پرمخاطره و پربلاست و به نوعی سکوت، نه فقط در عرصه فردی که در عرصه سیاست و اجتماع نیز توصیه شده است.

وی با اشاره به این‌که ایران بعد از اردن، دومین کشور جوان جهان است، بر ضرورت به رسمیت شناختن مخاطبان جوان و نوجوان، بر گفت‌وگو و دوسویه شدن ارتباط با نسل جوان تأکید کرد.

وی افزود: انقطاع نسلی، پدیده تازه‌ای در تاریخ ما و جهان نیست، بلکه فقط صورت تازه‌ای یافته است.

دیگر سخنران این همایش، فریبرز بیات بود که به سیر تاریخی مواجهه با مسئله تبلیغات و آگهی در جامعه و به ویژه در رسانه‌ها و مطبوعات کشور پرداخت.

بهزاد غریب‌پور گرافیکست، دیگر سخنران این همایش، در نقد وضعیت گرافیکی مجله‌های کودک و نوجوان، با ارائه نمونه‌هایی از این مجله‌ها به تغییرات متوالی، شلوغ بودن یا تزیینی شدن روی جلد، نداشتن ساختار مشخص و مناسب با محتوا و مخاطب، اشاره کرد و گفت: مجلات باید با کمک مدیران هنری، به فونت خاص نشریه خود، با توجه به ویژگی‌های مخاطبان، دست یابند.

در بخش دیگر این همایش، میزگردی با عنوان «چرا مطبوعات مستقل کودک و نوجوان نداریم»، با حضور چند تن از کارشناسان و سردبیران نشریات کودک و نوجوان برگزار شد.

در این میزگرد، سخنرانان بر ضرورت باز شدن عرصه کار برای بخش‌های مختلف دولتی و خصوصی و لزوم حمایت منطقی از نشریات کودک و نوجوان، تأکید کردند.

✓ جهان کتاب / شماره ۱۶۶

فقط بچه‌ها بخوانند!

نویسنده: زری نعیمی

نقد کتاب: مثل ماه شب چهارده

نویسنده کتاب: هوشنگ مرادی کرمانی

نقد

بعضی نویسنده‌ها در عالم داستان، یک کم از فرض‌های محال را قاطی داستان‌های‌شان می‌کنند؛ چون همه می‌دانند داستان یعنی یک فرض محال، یعنی یک دروغ بزرگ یا به زبان ادبی یک خیال بزرگ، کاری به کارشان ندارند و حالا هوشنگ مرادی کرمانی که احتیاج به معرفی ندارد، راهش را از دنیای ممکن‌ها و طنزهای قصه‌های مجید و خمره و چکمه، به سمت و سوی دنیای ناممکن کج کرده و دچار یک مقدار بی‌مبالاتی ادبی و ذهنی شده است و افتاده به راه خطا و از بعیدات می‌گوید و فرض‌های محال و کتابی خلق می‌کند مثل ماه شب چهارده. اصلاً فکر نمی‌کردم که مرادی کرمانی، داستان‌هایی بنویسد از محالات؛ یک معلم هنر و کاریکاتورست خلق کند که به بچه‌هایش، شاگردانش یاد بدهد، خودشان باشند، نگاه‌شان را جوری تربیت کنند که زشتی‌ها و ناهمواری‌ها را خوب ببینند. آن هم هر کس با سلیقه خودش و بگوید از همین دماغ بغل دستیات شروع کن.

مرادی کرمانی، هیچ‌وقت بی‌گدار به عالم خیال نزده بود. به گمانم دچار کابوس شده یا کسی او را جادو کرده و یا شاید هم جن و شیطانی رفته باشد توی جلد داستانش. پس تا جن‌گیرها نیامده‌اند، کتاب را بخوانید و تا می‌توانید جن‌زده شوید!

✓ اطلاعات / شماره ۲۲۷۶۲

فلسفه برای کودکان

ترجمه: سیدامیرحسین اصغری

مقاله

فلسفه برای کودکان، مقوله‌ای نسبتاً جدید در دنیای غرب محسوب می‌شود، اما به همان نسبت، پیشرفت‌های شایانی کرده است. این متن از انتشارات ساد فلسفی ACER استرالیا، برگرفته و ترجمه شده است. در این مقاله، به این پرسش‌ها پاسخ داده شده است: فلسفه برای کودکان به چه معناست؟ دردرس فلسفه برای کودکان چرا؟ چگونه آموزش فلسفه برای کودکان، بهترین زمان

انگیزه، با نظر تنی چند از دست‌اندرکاران این عرصه آشنا می‌شوید. آن‌ها بر نقش آموزش و پرورش، در زمینه گسترش فرهنگ کتابخوانی در میان کودکان و نوجوانان، سخن گفته‌اند.

عباس جهانگیریان، معتقد است: تنها فرصتی که بچه‌ها ذوق ادبی‌شان را بروز می‌دهند، زنگ انشاست که عموماً به درس‌های دیگر اختصاص داده می‌شود و اگر هم معلمی از این کلاس برای تدریس انشا استفاده کند، معمولاً با موضوعات کلیشه‌ای سپری می‌شود. می‌توان در عرصه ادبی و هنری مدرسه‌ها، تحولی به وجود آورد. این‌که پرسیده می‌شود چرا تأثر و نویسنده جهانی نداریم، به این سبب است که هنرمندان ما دیر شروع می‌کنند. در حالی‌که اگر نویسندگان ما در عرصه مدرسه‌ها شناسایی و درست هدایت و حمایت شوند، می‌توانند زودتر رشد کنند. آموزش و پرورش ما هیچ نقشی در شکوفایی ادبی، هنری و داستانی ندارد.

از سوی دیگر، حسین شیخ‌الاسلامی می‌گوید: این قدر همه مشکلات را روی دوش نهاد آموزش و پرورش نیندازیم. مگر کودک ما چقدر در مدرسه است؟ هیچ نهادی نمی‌تواند صددرصد وظیفه‌اش را انجام دهد. ما مشکلات خیلی بزرگ‌تر از آموزش و پرورش داریم که یکی از آن‌ها خود نویسندگان و شناخت ناکافی آنان از کودک است. نویسندگان ما چقدر کودک را می‌شناسند؟ آن تصویری که آقای ۳۰ ساله امروزه، از کودک این عصر دارد، تا چه اندازه با واقعیت منطبق است؟ به نظر من، این خیلی مهم‌تر از آن است که در کتابخانه‌های آموزش و پرورش، کتاب‌های خوب ادبی کم است. محمدرضا سرشار می‌گوید: قالب‌های مختلف ادبی، مثل شعر، داستان و نمایش‌نامه، همه در برگیرنده مضامین اخلاقی، دینی، هنری، اعتقادی و سیاسی است و همه این‌ها را می‌توان در قالب‌های ادبی یافت. تنها تفاوت این آثار با آثار صریح، این است که در یک‌شکل جذاب و دلپذیر و غیرمستقیم و در نتیجه تأثیر-گذارتر بیان شده است. عمده‌ترین چالش ادبیات کودک و نوجوان، با رسانه‌های صوتی و تصویری نظیر تلویزیون و شبکه‌های اینترنتی است. متأسفانه، ادبیات ما در حالت بهت‌زدگی در برابر این امکانات تقریباً جدید قرار گرفته،

آموزش فلسفه برای کودکان، مواد درسی و منابع تعلیمی. فلسفه برای کودکان، به معنای القای مفاهیم خاص فلسفی یا آموزش مقولات فلسفی دانشگاهی نیست، بلکه عبارت است از: بازسازی نظم کهن فلسفه، چنان‌که برای‌شان قابل فهم باشد، تشویق کودکان برای تفکر در باب امکان‌های نو و به کار بردن تصورات خودشان و فراهم کردن فرصت برای کشف و ابداع عقاید و ایده‌ها.

در دسر فلسفه برای کودکان، این است که فلسفه همه حوزه‌های آموزشی را در برمی‌گیرد و ابعاد عقلانی ریشه‌های تحصیلی را بیان می‌کند. بنابراین، غالباً راه میان‌بر برای تعلیم، تعلم و ارزیابی واقعی دانش‌ها و مهارت‌هاست.

فلسفه باعث می‌شود که مهارت اندیشیدن و نیز مهارت زبانی آنان رشد کنند. فلسفه به سبب طبیعت برانگیزاننده خود، دارای این قدرت است که موجب سؤال‌پروری و معماسازی شود که برای کودکان بسیار اهمیت دارد.

با درگیر کردن کودکان در «تجربه تفکر» جمعی، می‌توان آن‌ها را به تعمیق و گفت‌وگو درباره نظریات جالب توجه خودشان وادار کرد. می‌توان برای آن‌ها داستان فلسفی خوانده و سپس پرسید که چه چیزی آموختید؟ البته، می‌توان از محرک‌های دیگری چون فیلم، سفر، نقاشی و... یا بیان حوادثی که موجب شگفتی شود نیز استفاده کرد.

مهارت تفکر، از مهارت‌های پایه‌ای و اساسی است. بنابراین، آموزش فلسفه هرچه زودتر آغاز شود، مطلوب‌تر است. فلسفه آموزش کودکان، در حکم بنیاد نهادن ساختار تفکر و آموزش فرد است. به عبارت دیگر، فلسفه برای کودکان، هم‌چون «تفکر برای تفکر» است.

✓ جوان / شماره ۱۸۱

کتاب در آموزش و پرورش جدی نیست

کزارش

نمایشگاه بین‌المللی کتاب که می‌توان آن را مهم‌ترین فعالیت فرهنگی سالانه در کشورمان دانست، امسال با شعار «کتاب، کودک و خانواده» برگزار می‌شود. به این

دست و پایش را گم کرده و کاملاً عقب افتاده است. برخی از نویسندگان، به این نتیجه رسیده‌اند که برای بقای خود، باید به این رسانه‌ها روی بیاورند. از دید اینان، اکتفا کردن به کتاب، به شکل سنتی آن، پاسخ‌گوی نیازهای فعلی نیست... ایجاد تحول در کتاب کودکان و نوجوانان، انکارناپذیر است. در غیر این صورت، هر چه زمان به پیش می‌رود، سطح مطالعه کم و کم‌تر و شمارگان کتاب‌ها کاهش می‌یابد. سپیده خلیلی، درباره تجهیز کتابخانه‌ها می‌گوید: تخصیص ندادن بودجه خاص برای تجهیز کتابخانه‌های مدرسه‌ها، ضعفی غیرقابل توجیه است و اگر کشوری خواهان توسعه واقعی است، اول باید به آموزش و پرورش بها دهد. از سوی دیگر، به جاست که اکثر نیروهای آموزش و پرورش، با سخت‌گیری بیش‌تری انتخاب شوند. تا این سخت‌گیری نباشد، حرف زدن از توسعه، تنها در مرحله

حرف باقی خواهد ماند. محمدرضا یوسفی می‌گوید: بازار عرصه کتاب‌های فرهنگ‌ساز، روزبه‌روز آسیب می‌بیند و برعکس، بازار کتاب‌های بازاری، رونق می‌گیرد. فراموش نکنیم که بخش تألیف در جامعه ما روزبه‌روز ضعیف می‌شود؛ چرا که ناشر می‌بیند ترجمه به آسانی مقدور است و می‌تواند بدون این‌که خود را با مؤلف و تصویرگر درگیر کند، با ترجمه ساده، کتاب را وارد بازار کند. او هیچ ضرورتی در تحمل سختی نمی‌بیند. در سال‌های اخیر، جامعه ما با ناخودباوری مواجه شده است. بنابراین، هر کتابی که نام نویسنده خارجی را داشته باشد، به شدت مورد استقبال قرار می‌گیرد و به راحتی خریداری می‌شود. جالب این‌که اغلب منتقدان، در برخورد نقادانه با این نوع کتاب‌ها، با نوعی تساهل برخورد می‌کنند، اما همین افراد در برخورد با یک کار تألیفی، این‌طور نیستند.

کتاب ماه کودک و نوجوان / شماره ۲۶ / فروردین ۱۳۸۲

سخن سرریز

چرا نگاه مشفقانه رنگ باخته است؟

گزارش

— شورای کتاب کودک چهل ساله شد
— قلم را دوست بدار نوشتن را دوست بدار کتاب را دوست بدار
— گزارشی از مراسم بزرگداشت جبار باغچه‌بان
— انتخابی دیگر در سلام بچه‌ها و پوپک
— گزارشی کوتاه از مراسم ششمین دوره انتخاب کتاب سال ماهنامه‌های سلام و بچه‌ها و پوپک
— کتاب ایرانی بازار جهانی
نویسنده: نگار پدram
— گزارش اولین نشست مخاطبان
برای کسانی که از کاریکاتور خودشان می‌ترسند
نقد و بررسی کتاب «مثل ماه شب چهارده»
— گذشته‌ها در آینه امروز
گزارش نوزدهمین نشست نقد آثار تصویری کودک و نوجوان

نقد

آیین‌های پهلوانی در آیین‌های تصویر
بررسی آثار تصویری علی‌اکبر صادقی
نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

میزگرد

— نظریه زندگی در نقد
میزگرد آسیب‌شناسی شعر کودک و نوجوان، در
کانون پرورش فکری کودکان و نوجوانان

مقاله

— ادبیات دینی بن‌بست‌ها و راهکارهای آن
— بیش از تجربه شعر نگویید
نگاهی انتقادی به شعرهای مذهبی نوجوانان
نویسنده: عرمان نظراآهاری
— گذر از مرز ۶
نویسندگان دوگانه‌نویس در اتحاد جماهیر
شوروی سوسیالیستی: ادبیات ایزویی کودکان
نویسنده: لاریسا خلن تومانوف
مترجم: شهناز صاعلی

— ارتباط حیاتی: کودکان، کتاب‌ها و علم

نویسنده: جیمز رادرفورد

مترجم: زهره اسمعی

گفت‌وگو

— صدای نوک زدن مرغ دریایی بر شیشه‌های گلخانه

گفت‌وگو با جان کریستوفر

گفت‌وگو از: پل برازیر

ترجمه: شاهده سمعی

ویرایش: شیدا رنجبر

نقد و بررسی

— کدگذاری قصه سیندرلا

نویسنده: طاهره معینی‌نابان - شکوه حاجی‌نصرالله

— کفش‌دوزک توی کفش راستم نشسته بود

نویسنده: بنفشه توانایی

نقد کتاب: مجموعه سه جلدی فکر می‌کنم بزرگ

شده‌ام (عینک - کفش - حسینه)

نویسنده: افسانه موسوی‌گرمارودی

— نقد داستان نانوشته

نویسنده: سیدمحمد طلوعی‌برازنده

نقد کتاب: شهرزاد قصه‌گو

نویسنده و تصویرگر کتاب: فرشید شفعی

— بیایید مد بسازیم! (برای روز جهانی کتاب کودک)

نویسنده: زری نعیمی

نقد کتاب: همه می‌گویند این یک توپ فوتبال است،

من می‌گویم این لنگه کفش است!

نویسنده و تصویرگر: امیر علی و یامکاری ترانه وفایی

— باز هم روباه، باز هم خروس!

نویسنده: شقایق قندهاری

نقد کتاب: عروسی

نویسنده کتاب: محمدرضا شمس

— گزارش ذهنی و روایت اول شخص

نویسنده: عزت‌الله لوندی

نقد کتاب: کوسه‌ماهی

نویسنده کتاب: جمشید خانیان

— دنیایی «اسبانه»، ترجمه‌ای «عجولانه»

نویسنده: مهدی طهوری

نقد کتاب: پایان خوش

نویسنده کتاب: آنا رسول

مترجم کتاب: خدیجه لک

— لولوی کوچولو

نویسنده: شهره کاندی

نقد کتاب: کوچو لولو

نویسنده کتاب: لیلا حکیم‌اللهی

— کتاب کودک هم می‌تواند «فلسفی» باشد

نویسنده: افسانه شاپوری

نقد کتاب: داینا سور من و باورهایش

نویسنده و تصویر کتاب: هانا یوهانس

مترجم کتاب: شهره نورصالحی

— قطعاتی برای زندگی

نویسنده: رلیکا بامداد

نقد کتاب: تاپسی - تیم (چهارجلدی)

نویسنده کتاب: جین و گرت آدمسون

مترجم کتاب: مرجان هسگراولدی

بازنویسی کتاب: نسرین وحیدی

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / شماره ۲۶ / اردیبهشت ۱۳۸۲

سخن ماه

کتاب ماه کودک و نوجوان جریان نقد و آینده

گزارش

— روز جهانی کتاب کودک، روز صلح و دوستی

— پاتوق دولتی برای تصویرگران کتاب کودک

— ادبیات کودک و نوجوان در سفر

— آیا بچه‌ها را در خیابان اینترنت رها کنیم؟

— معجزه‌ای در آموزش و پرورش

— از فرهنگ عامه فاصله گرفتیم

— پیچیدگی‌های تاریخ‌نویسی برای بچه‌ها

— یادداشت

گذشته در آینده

آشنایی با طرح «شرح حال مفاخر»

کتاب و گو

— به خانه باز گشتم و زندگی‌ام تغییر کرد

آشنایی با لیندا مهوپارک

مترجم: شهلا انتظاریان

ویرایش: شهیدا رنجبر

— تصویرگری کتاب‌های غیر تخیلی

گفت‌وگو با پروفیسور آنتونیو فانتی، رئیس هیأت

داوران جایزه بولونیا راگازی

مترجم: علی خاکبازان

معرفی پایان‌نامه

— اول کلاغ، بعد خرگوش و گاو

تهیه و تلخیص: آرزو انواری

مقاله

— یک ترجمه خوب زیر نورافکن نقد

نویسنده: شهرام اقبال‌زاده

— گذر از مرز (۷)

متون دوگانه و تأثیر آن در نوشتن برای کودکان

مترجم: شهناز صاعلی

— تجزیه و تحلیل در چند کتاب تصویری اروپایی

نویسنده: پنی کاتون

مترجم: علی خاکبازان

نقد

— سایه مقدس

نویسنده: معصومه انصاریان

نقد کتاب: دزدی که خانه‌اش بوی یاس می‌داد

نویسنده کتاب: مهدی میرکیایی

— درآمدی بر نقد صمد

ساختار یک اسطوره

نویسنده: زری نعیمی

— هجویه داستانی

نویسنده: شهناز صاعلی

نقد کتاب: سالن خزندگان

نویسنده کتاب: لمونی لسنیکت

مترجم کتاب: امیرمهدی حقیقت

— به امید غافل‌گیری!

نویسنده: حمید باباوند

— جایی که هیچ داستانی پیدا نمی‌شود

نویسنده: سیدمحمد طلوعی‌برازنده

نقد کتاب: فیل قرمز گم‌شده

نویسنده و تصویرگر: لریب اوچی

— دختر اندوه و سکوت

نویسنده: رایکا بامداد

نقد کتاب: دختر جنگل و مادر بزرگ

نویسنده کتاب: نان کرکوری

مترجم کتاب: نیلوفر تیموریان

— گمنام من کیستم؟

نویسنده: افسر الهشاری

نقد کتاب: دایناسور من و باورهایش

نویسنده و تصویرگر کتاب: هانا یوهانسن

مترجم کتاب: شهره نورصالحی

— انگار چیزی توی ذهنم نمانده

نویسنده: مهدی طهوری

نقد کتاب: فالیچه حضرت رضاع

نویسنده کتاب: علی مهر

— داستانی برای همه خواننده‌ها

نویسنده: بنفشه توانایی

نقد کتاب: آلبوم تصاویر کتاب کارآگاه بچه‌ها

نویسنده کتاب: تالی سلیمانی

— اسطوره‌ای که می‌خواهد امروزی شود

نویسنده: افسانه شاپوری

نقد کتاب: هدیه حیوانات

نویسنده کتاب: سی. جی. تیلر

مترجم کتاب: سیروس طاهباز

✓ کتاب ماه کودک و نوجوان / شماره ۳۶ / ۲۸ خرداد ۱۳۸۲

یادداشت

بیانیه‌ای برای همه

نویسنده: حسین بکایی

گزارش

— روزی که فردا روشن می‌شود!

نویسنده: مرضی مرتضایی

— داستان در پله چهارم جان می‌گیرد

— گزارش دومین نشست نقد مخاطبان

— چه کسی بی‌طرفانه نوشته است؟

گزارش دوازدهمین نشست نقد آثار غیرتخیلی
کودک و نوجوان

— تاریخ انقلاب و جنگ برای بچه‌ها، کسی یک کتاب
در این زمینه سراغ دارد؟

گزارش سیزدهمین نشست نقد آثار غیرتخیلی
کودک و نوجوان

— تحقیق و پژوهش بی‌ارزش و بی‌روشن

— ماهی سیاه کوچولو در رودخانه تاریخ

گزارش بیست و چهارمین نشست آثار ادبی کودک
و نوجوان

— حکایت‌نامه بهرام خائف، جهانی شد

گزارش بیست‌ونهمین نشست نقد آثار تصویری کودک
و نوجوان

نقد

— فرهنگنامه یا مجموعه مقالات

نویسنده: مهدی یوسفی

نقد کتاب: فرهنگ توصیفی شخصیت‌های داستانی
نوجوانان (دو جلد)

نویسنده کتاب: فریدون عموزاده‌خلیلی و گروهی از
نویسندگان

— آن‌جا که زبان، شهروند ادب می‌شود

نویسنده: معصومه انصاریان

نقد کتاب: کوچه صمصام

نویسنده کتاب: حمیدرضا نجفی

— تا ریشه در آب است، امید ثمری هست!

نویسنده: شهرام اقبال‌زاده (راز‌آور)

نقد کتاب: روزی که مثل روزهای دیگر نبود!

نویسنده: مرجان کشاورزی‌آزاد

— بر منکرانش سلام!

نویسنده: زری نعیمی

نقد کتاب: همان لنگ‌کفش بنفش

نویسنده کتاب: فرهاد حسن‌زاده

— شعر در فراق موسیقی

نویسنده: جمال‌الدین اکرمی

نقد کتاب: شعر رنگ‌ها

شاعر: فریده خلعتبری

— تو گل هستی و گل باید بخندد

نویسنده: عزت‌الله الوندی

نقد کتاب: خواب خوب

نویسنده کتاب: جواد محقق

— کودکی در لباس مردانه

نویسنده: رایکا بامداد

نقد کتاب: پل معلق

نویسنده کتاب: محمدرضا بایرامی

— روزی، روزگاری هیجان تاریخ‌نگاری

نویسنده: سیدمحمد طلوعی‌بیرازنده

نقد کتاب: روزی، روزگاری سینما

نویسنده کتاب: سیدعلی کاشفی‌خوانساری

— معصومیتی که در عشق کودکانه است

نویسنده: روح‌الله مهدی‌پور‌عمرانی

نقد کتاب: معصومه

نویسنده کتاب: علی‌اصغر سیدآبادی

— نوآوری در بطن روش‌های کهن آموزش

نویسنده: سعید جلالیان

نقد کتاب: لطف تمبک

نویسنده کتاب: لیلا حکیم‌الهی

— اتهامات پسر به پدر

نویسنده: بنفشه توانایی

نقد کتاب: دو نمایش‌نامه ویژه کودکان زنگ انشا -

چیشن تولد

نویسنده کتاب: احمد بیگلریان

— کمی شیرم، کمی آدم

نویسنده: افسر افشاری

نقد کتاب: سرگذشت لافکادیو

نویسنده و تصویرگر: شل سیلور استاین

مقاله

گذر از مرز (۸)

دوگانه‌نویسی و نویسندگان دوزبانه یا دو فرهنگه

نویسنده: ماریا نیکولایوا

مترجم: شهناز صاعلی

✓ پژوهشنامه ادبیات کودک و نوجوان / شماره ۲۲ / بهار ۱۳۸۲

الف آغاز

ادبیات زنانه، ادبیات مردانه

گفت‌وگو

پیش به سوی افق‌هایی که هیچ زن یا مردی به آن دست نیافته

مکتب‌گو با: آن مک کانری

مترجم: کاتارینا ورزی

نظریه‌های

پاسخ‌های کارشناسان، نویسندگان و مترجمان به پرسش‌هایی درباره تبعیض جنسی: طاهره آدینه‌پور، گیتا گرکانی، محمود برآبادی، توران میرهادی، فروزنده داورپناه، منصوره شریف‌زاده، مژگان شیخی، شقایق قندهاری، نسرین وکیلی

مقاله

— فمینیسم، خاستگاه‌ها و نگرش‌ها

نویسنده: شهره کاندی

— نقش الگوهای جنسیت برای کودک ایرانی

نویسنده: شکوه حاجی‌نصرالله

— پرده‌داری و سانسور

نویسنده: آیزاک آسیمواف

مترجم: مهرداد توپسرکانی

— فرصت‌های اجتماعی برابر

نویسنده: حمید نوایی‌لواسانی

— تبعیض جنسی و ادبیات کودکان

مترجم: بهاره بهداد

— ناکامی در ادبیات کودک

نویسنده: الهسانه شاهپوری

— ایدئولوژی‌های پنهان در کتاب‌های کودک و خواندن منتقدانه

نویسنده: آنا ماریا ماکادو

مترجم: مژگان کلهر

نقد

— گرفتاری‌ها و مصائب شنل قرمزی

نویسنده: جک زایپز

مترجم: شهناز صاعلی

— آلیس در آن سوی آینه

مترجم: مریم واعظی

— سیری در آثار داستانی مهدی میرکیایی

نویسنده: روح‌الله مهدی پورعمرانی

— بداعت و خلاقیت

نویسنده: آتوسا صالحی

— سرنوشت انسان در بحران مدرنیته

نویسنده: صفیه امیرحسینی

نقد کتاب: جنگ شکلات

نویسنده کتاب: رابرت کورمیه

مترجم کتاب: شهلا طهماسبی

— این پیاده‌رو تا سراسر زمین کشیده می‌شود

نویسنده: شهرام رجب‌زاده

نقد کتاب: مجموعه شعر در پیاده‌رو

شاعر کتاب: بیوک ملکی

— عبور از سایه کیانوش

نویسنده: علی‌اصغر سیدآبادی

— حسن دامن‌گیر این شعرها

نگاهی کوتاه به شعرهای بیوک ملکی

نویسنده: عرفان نظرا‌هاری